

1. Obiekt

163
ZESPOŁ FOLWARCZNY WARDYŃ

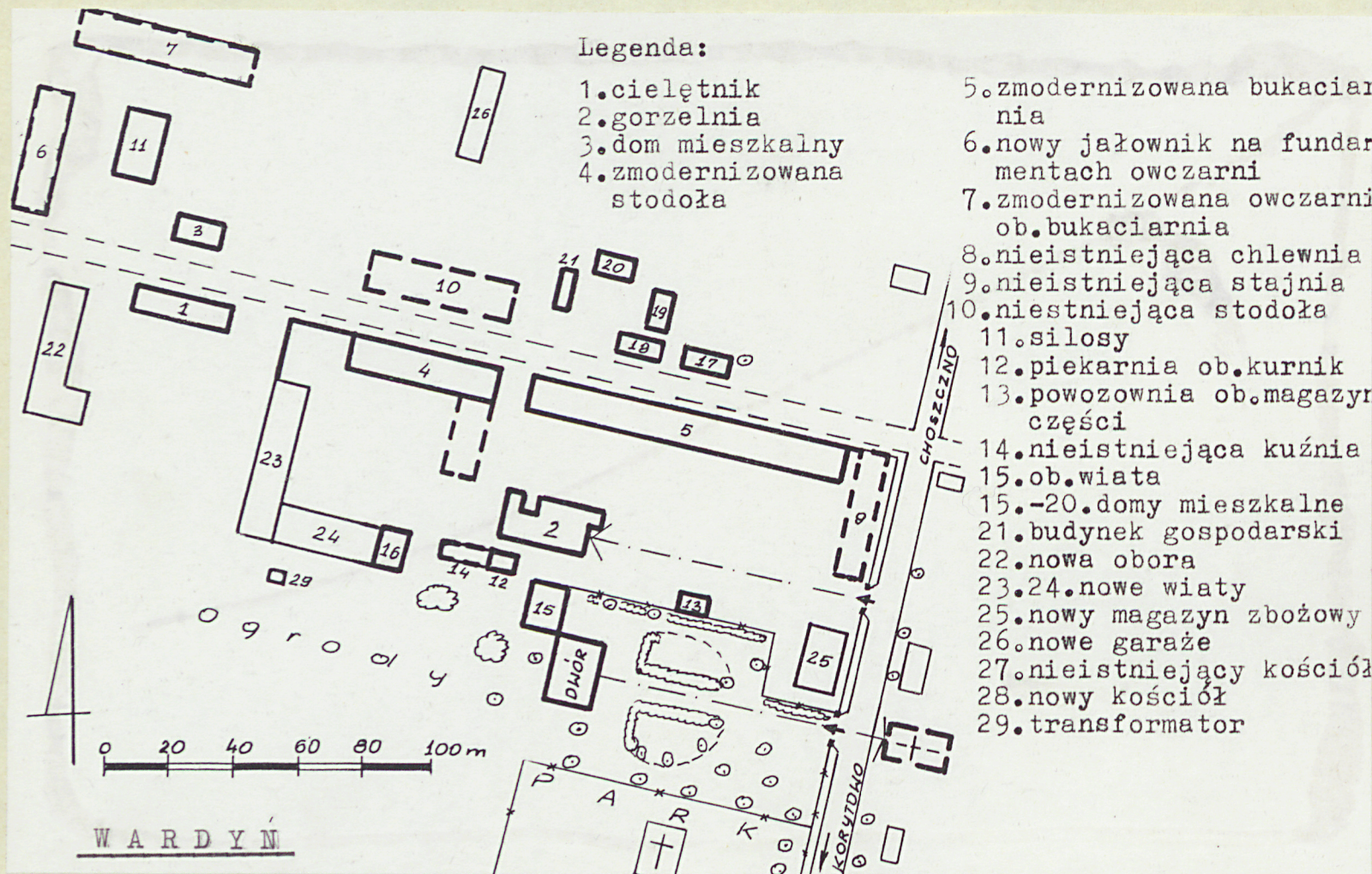
2. Czas powstania

IV ćw.XIX w.

3. Miejscowość

W A R D Y Ń

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Wardyn

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo gorzowskie

gmina Choszczno

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Wardin

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat Choszczno

8. Właściciel i jego adres
Państwowe Przedsiębiorstwo
Gospodarstw Rolnych
w Choszcznie
Zakład Rolny Korytowo
Gospodarstwo Wardyn

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków:

Nr data

dwór 297 2.13.12.1979
ponh 281 2.22.10.1979

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Majątek Wardyń w 1918 roku liczył ogółem 756ha ziemi, w tym 657ha ornej z ogrodami i 73ha łąk. Właścicielem dóbr był Otto Steiger. Profil majątku hodowlany: owce /1500 sztuk/, bydło /203 sztuki/, świnie /227 sztuk/ i konie /63/. Poza tym w Wardyniu była gorzelnia.

W 1945 roku teren i zabudowania zespołu upaństwowiono. Powstały Państwowe Nieruchomości Ziemskie. W 1949/50 w Wardyniu utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne, które do 1957r. podlegało pod Zespół PGR Choszczno, a w latach 1957 - 1972 pod Inspektorat PGR Choszczno. W 1973 roku Wardyń wszedł w skład Wielozakładowego Przedsiębiorstwa Gospodarstw Rolnych w Choszcznie, a następnie Kombinatoru Państwowych Gospodarstw Rolnych Choszczno, przemianowany w 1976/77 na Choszczański Kombinator Rolny. W 1982 roku powstało Państwowe Przedsiębiorstwo Gospodarstw Rolnych w Choszcznie w skład którego wchodzi Gospodarstwo Wardyń.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: w kierunku wschodnim z Choszczna prowadzi szosa do Kalisza Pomorskiego. W odległości około 7 km odchodzi od niej, na południe, droga prowadząca do oddalonego o około 500m Wardynia i dalej do Korytowa. Na początku wsi leży kilka domów, a nieco dalej, po zachodniej stronie zabudowania folwarczne. Przy północnej ścianie podwórza gospodarczego /odbijając od szosy/ przebiega w kierunku zachodnim droga polna, wzdłuż której zlokalizowano dalsze obiekty należące do zespołu. Od strony szosy obejście oddzielone jest płotem z płyt cementowych z dwoma bramami wjazdowymi - na osi pierwszej bramy gorzelnia, a na osi drugiej bramy dwór. Przy wjeździe do dworu, po południowej stronie ciągnie się założenie parkowe z nowym kościołem.

Kompozycja: zespół architektoniczny głównie z szerokimi otwarciami, o kompozycji rozproszonej, swobodnej zorganizowano wzdłuż osi widokowych i przebiegających dróg. I tak dwór leży na osi widokowej biegnącej z nieistniejącego kościoła - rozebrany po wojnie. Teren przed dworem jest zadrzewiony i wysadzany żywopłotem. Na południe od tego terenu rozciąga się park, w którym postawiono nowy kościół. Za dworem znajdują się ogrody z nieistniejącymi szklarniami. Na drugiej osi widokowej, biegnącej z bramy przy szosie, leży gorzelnia /2/, usytuowana wewnątrz obejścia, zorganizowanego w kształcie prostokąta. Przy tejże bramie, wzdłuż szosy, była stajnia /9/, którą rozebrano. Północną ścianę obejścia tworzy długa bukiarnia /5/ i zlicowana z nią, usytuowana nieco dalej stodoła /4/, zaś południową oddalone od siebie: powozownia /13/, piekarnia /12/ zablokowana z nieistniejącą kuźnią /14/ i dom mieszkalny /16/. Za północną ścianą tego obejścia biegnie droga polna, przy której postawiono domy mieszkalne /od 17 do 20/, a nieco dalej stodołę /10/ - obiekt rozebrano - leżącą naprzeciwko istniejącej /4/. Jeszcze dalej na zachód, wzdłuż tej drogi pobudowano cieleśnik /1/, a naprzeciw dom mieszkalny /3/, który to dom wspólnie z nieistniejącymi owczarniami /6 i 7/ tworzył czworobok, wewnątrz którego postawiono budynek silosów /11/. Teren zespołu jest opłotowany jedynie od strony szosy i na niewielkim odcinku wzdłuż drogi polnej /do budynku bukiarni 5/ cementowymi płytami. Wjazd do głównego obejścia prowadzi od bramy usytuowanej przy szosie, a do dworu nieco dalej następną bramą,

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
w kartach szczegółowych	ok. 5ha w tym 1 ha park	gospodarstwo typu wielkoobszarnego, profil hodowlany: owce, bydło, świnie; gorzelnia	Państwowe Przedsiębiorstwo Gospodarstw Rolnych w Choszczynie Zakład Rolny Korytowo, Gospodarstwo
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
na terenie zespołu pobudowano wiele nowych obiektów Przy bramie wjazdowej do dworu stanął, wysoki spichlerz /25/; w obejściu głównym postawiono wysokie wiaty /23 i 24/; na fundamentach owczarni /6 i 7/ pobudowano jałownik i bukaciarnię, nieopodal garaże /26/, a po przeciwległej stronie drogi nową oborę /22/		Wardyn nowo postawione obiekty nie naruszyły wyraźnie pierwotnej swobodnej kompozycji, gdyż wznoszono je na starych fundamentach lub na terenie przyległym do pierwotnej zabudowy. Natomiast forma i styl budowy odbiegają wyraźnie od założeń. Likwidacja obiektów jak: chlewnia /8/, stajnia /9/, stodoła /10/, kuźnia /14/ oraz szklarni ogrodowych zachwiały wyraźnie pierwotnymi założeniami. Rozebranie kościoła przerwało oś widokową biegnącą z dworu. W drzewostanie parkowym niewielkie ubytki; pobudowanie na tym terenie nowego kościoła, wpłynęło dodatnio na stan zachowania parku, ale spowodowało zmiany pierwotnych założeń parkowych. Stan obiektów w kartach szczegółowych i na wkładkach.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi, różne

lit. rej. *chwór* *paru* *kw. I-297/78* *13.12.1978*
kw. I-281/78 *22.10.1978*

25. Opracował

tekst Wacław Kamiński, 16-IX-1991r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Wacław Kamiński, 16-IX-1991r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Wacław Kamiński, 19-V-1991r.

imię, nazwisko, data, podpis

22. Bibliografia

Güter=Adressbuch für die Provinz Brandenburg,

2. Aufl., Leipzig 1918

Pruska Mapa Topograficzna " Messtischblätter"

1:25000

miejsce przechowania negatywów Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szrenia-

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego wie

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki 6

1. Miejscowość W A R D Y N	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPOŁ FOLWARCZNY WARDYN	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dalszy ciąg opisu, wykaz obiektów, plan orientacyjny, zdjęcia
-------------------------------	--	--

także od szosy. Dojazd do pozostałych obiektów od drogi polnej, biegnącej na zachód od szosy.

Materiał: dwukondygnacyjny, ceglany, otynkowany dwór przykryty dachem naczółkowym, z czterema lukarnami w połaci frontowej; z asymetrycznie umieszczonymi dwuskrzydłowymi drzwiami zamkniętymi półkoliście nadświetlem z dekoracyjnymi formami wielopolowymi. Z narożem północno - zachodnim dworu styka się trzykondygnacyjny, ceglany dom mieszkalny/15/ przykryty niskim dwuspadowym dachem. Materiał w obiektach ujęty w karcie i wkładkach: ściany ceglane na fundamentach kamiennych; w cieletniku /1/ częściowo mur pruski; stropy drewniane, żelbetowe w gorzelni; dachy kryte dachówką /gorzelnia, dom mieszkalny/ i eternitem /cieletnik/, papą /część gorzelni i wszystkie przybudówki/. W ocalałej stodole /4/ ściany frontowa i tylna, do połowy wysokości kamienne w układzie poligonalnym, powyżej /po modernizacji/ z pustaków, boczne ceglane, dach obniżony-obecnie niski dwuspadowy kryty papą. W ceglanej zmodernizowanej bukaciarni/5/, także obniżono dach przykryty papą, poza tym wymieniono strop i przemurowano okna. W ceglanych domach mieszkalnych/od nr 16 do nr 20/przeprowadzono remonty, polegające głównie na przemurowaniu otworów okiennych i wstawieniu nowych okien zespolonych. Nieużytkowane obecnie betonowe silosy/11/ przewidziane są do rozbiórki. Z ocalałych obiektów, które nie były modernizowane, to dwa niewielkie budynki: piekarnia /12/ obecnie kurnik oraz powozownia/13/ obecnie magazyn części. Oba budynki ceglane w układzie krzyżowym, posadowione na fundamentach kamiennych, przykryte dwuspadowymi dachami z dachówką, z odcinkowymi zamknięciami otworów okiennych i drzwiowych.

Obiekty dla których założono karty szczegółowe:

1. cieletnik

Obiekty które opisano na wkładkach:

2. gorzelnia

3. dom mieszkalny

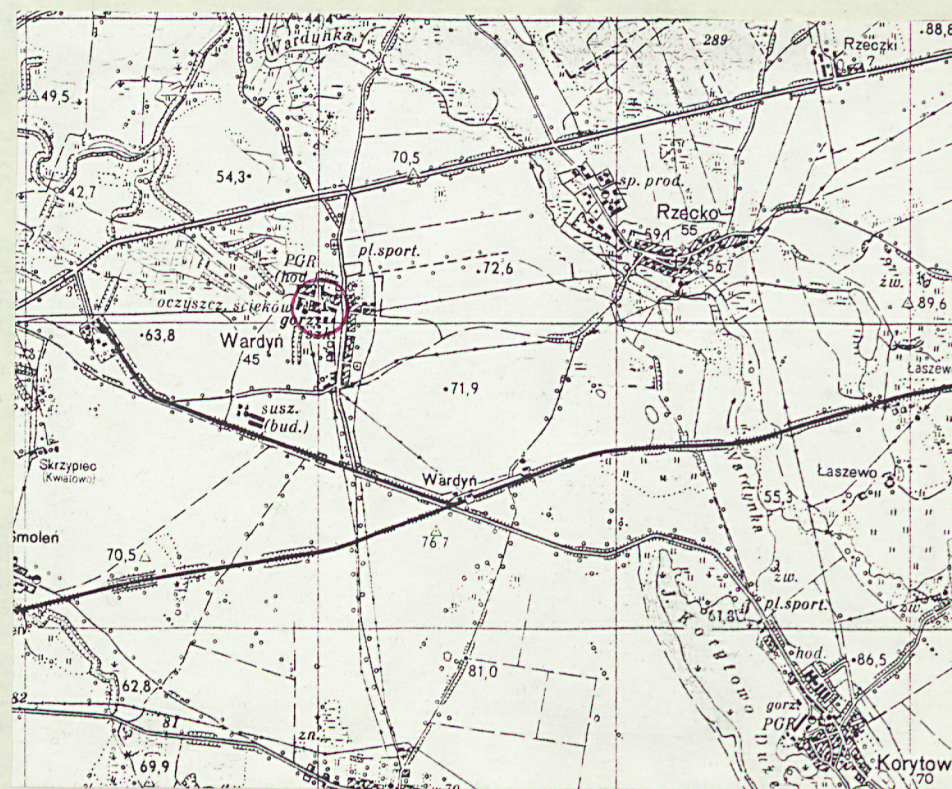
Wkładkę założył: Wacław Kamiński, 16-IX-1991r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Wzór ODZ 1978 r.

Pozostałe obiekty:

4. zmodernizowana stodoła
5. zmodernizowana bukaciarnia
6. nowy jałownik na fundamentach owczarni
7. zmodernizowana owczarnia ob. bukaciarnia
8. nieistniejąca chlewnia
9. nieistniejąca stajnia
10. nieistniejąca stodoła
11. silosy przeznaczone do rozbiórki
12. piekarnia ob. kurnik
13. powozownia ob. magazyn części
14. nowa wiata na fundamentach kuźni
- 15-20. typowe domy mieszkalne
21. budynek gospodarski
22. nowa obora
- 23, 24. nowe wiaty
25. nowy magazyn zbożowy
26. nowe garaże
27. nieistniejący kościół
28. nowy kościół
29. transformator

1. Miejscowość

W A R D Y N

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPOŁ FOLWARCZNY WARDYN

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

(Imię, nazwisko, data)

Wacław Kamiński, 16-IX-1991r

Miejsce przechowywania negatywów:

Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

1. Miejscowość

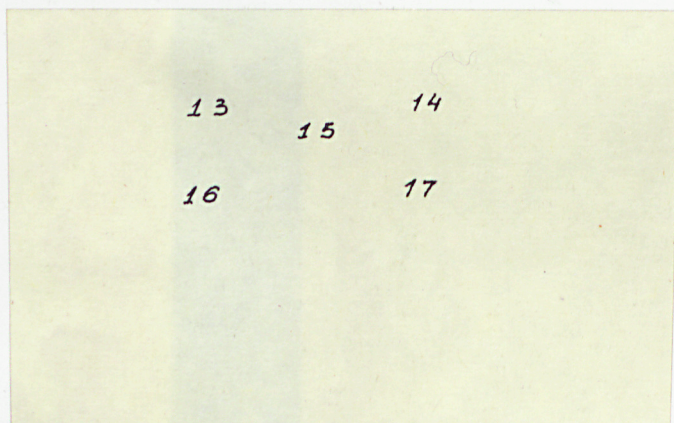
W A R D Y N

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPOŁ FOLWARCZNY WARDYN

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

13 15 14
16 17

Wacław Kamiński, 16-IX-1991r.

Miejsce przechowywania negatywów:

Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Wzór ODZ 1978 r.

Zdjęcia:

- 1.szosa z Choszczno, w głębi zabudowania folwarczne
- 2.ogólny widok zabudowy
- 3.droga polna przecinająca teren folwarku
- 4.wjazd do głównego obejścia, na osi gorzelnia /2/
- 5.wjazd j.w. w głębi dwór
- 6.wjazd do dworu obok nowego spichlerza/25/
- 7.dwór
- 8.fragment parku przed dworem
- 9.niska zielen przed dworem,w głębi gorzelnia
- 10.przejazd między gorzelnią, a piekarnią /12/
- 11.teren podwórza za gorzelnią:dom /16/ i wiaty /23 i 24/
- 12.bukaciarnia /5/,a po przeciwległej stronie drogi polnej domy /17 i 18/
- 13.domy /18,19,20/ leżące przy drodze polnej
- 14.droga polna od wschodu, z lewej stodoła /4/, w głębi silosy /11/
- 15.droga jak wyżej tylko widziana z przeciwnego kierunku,z prawej stodoła/4/ i bukaciarnia/5/, z lewej domy /17-20/
- 16.17.stodoła /4/ widok ogólny i elewacja tylna
- 18.silosy /11/
- 19.powozownia obecnie magazyn /13/

18

19

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
W A R D Y N	GORZELNIA, NR 2	opis, zdjęcia

Sytuacja: obiekt wolnostojący, położony w środku podwórzę gospodarczego zespołu folwarcznego w Wardyniu, w odległości około 80m od drogi przebiegającej przez wieś.

Sciany: na podmurówce kamiennej, ściany ceglane w układzie krzyżowym, komin o wątku główkowym, korpus główny tynkowany.

Więźba: w wypiętrzonej części korpusu krokwiowo - jętkowa, w płaskich dachach odeskowane łaty leżące na płatach i murkatakach.

Stropy: w aparatowni stalowo - ceglany odcinkowy, w innych pomieszczeniach korpusu stalowo - betonowy, nad częścią mieszkalną drewniany, w dostawionej do korpusu płatkarni żelbetowy.

Pokrycie dachu: w wypiętrzonej części dachówka zakładkowa, pozostałe dachy przykryte papą.

Posadzki: w pomieszczeniach technologicznych cementowe, w mieszkaniach podłoga.

Schody: zewnętrzne i prowadzące na piętro mieszkalne cementowe, w pomieszczeniach technologicznych stalowe i drewniane drabiniaste.

Okna: w pomieszczeniach technologicznych metalowe-wielopolowe zamknięte odcinkowo, w aparatowni wysokie /mocno wydłużone/, w wyższych kondygnacjach krosnowe, w pomieszczeniach mieszkalnych zespolone.

Drzwi: główne dwuskrzydłowe ramowe obite blachą z nadświetlem odcinkowym, pozostałe zewnętrzne deskowo-zastrzałowe na zawiasach pasowych, wewnętrzne ramowe gładkie.

Rzut: nieregularny, asymetryczny

Bryła: korpus główny trzykondygnacyjny w części południowej i podpiwniczony, przykryty dwuspadowym dachem, od frontu wyższym z kominem przy kalenicy, za nim nad parnikiem niższy też dwuspadowy, w części północnej mieszkalnej korpus dwukondygnacyjny-po modernizacji dachy płaskie. Przed elewacją frontową schody do wejścia głównego, z lewej strony zadaszenie przed płuczką w piwnicy, z prawej niski magazyn spirytusu przykryty płaskim dachem. Z tyłu korpusu głównego, od strony południowej, płatkarnia z wyższym poddaszem przy korpusie i płaskim

Wkładkę założył: Wacław Kamiński, 14-IX-1991r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Wzór ODZ 1978 r.

dachem opadającym do wewnątrz zabudowy, a dalej niższym poddaszem i takim samym dachem opadającym w przeciwną stronę, z wysokim kominem wentylacyjnym. Od strony północnej, za korpusem, niższa przybudówka warsztatów, przykryta płaskim dachem opadającym do wewnątrz. Teren zabudowy zamyka od tyłu kotłownia przykryta także płaskim dachem opadającym na zewnątrz. Wewnątrz zabudowy, przy kotłowni okrągły komin gorzelni z ośmioboczną bazą na czworokątnym cokole.

Elewacja wschodnia: przemurowana, otynkowana z oryginalnymi otworami okiennymi i drzwiowymi w kondygnacji podstawowej - na całej szerokości elewacji / częściowo przysłoniętej dostawionym magazynem spirytusu / oraz w ścianie szczytowej, południowej części elewacji; odczytanie pierwotnego układu nie jest możliwe; nieregularne, nieharmonijne podziały kondygnacji, brak symetrii.

Elewacja południowa: podobnie jak elewacja frontowa przemurowana i otynkowana; nieregularne i nieharmonijne podziały kondygnacji, brak symetrii

Do korpusu przylega cofnięta w stosunku do lica płatkarnia z dwoma wysokimi odcinkowymi oknami z gzymsami i podokiennikami i trzecim otworem / od strony korpusu / przemurowanym; ceglany gzyms działkowy; w poddaszu na osiach otworów kondygnacji podstawowej otwór załadunkowy odcinkowy / od strony kotłowni / i dwa małe odcinkowe otwory świetlne z podokiennikami; od strony korpusu ściana wypiętrzona z małym odcinkowym otworem świetlnym z podokiennikiem; ściana boczna kotłowni lekko skośna z prostokątnym oknem.

Elewacja zachodnia: korpus główny prawie w całości zasłonięty przez przybudówki, które zamyka kotłownia; w widocznym szczycie południowym odcinkowy otwór okienny, pozostała widoczna ^{z trzema oknami nad warsztatami} górna partia korpusu przemurowana; Kotłownia z licznymi przemurowaniami, obecnie z drzwiami jednoskrzydłowymi od strony południowej i dwoma oknami; wszystkie otwory prostokątne.

Elewacja wschodnia: w osi ściany bocznej korpusu otwory okienne prostokątne na I i II kondygnacji, obok dostawiona przybudówka - warsztaty - od strony korpusu odcinkowe drzwi i także, powyżej nich okno, a obok dwuskrzydłowe, prostokątne wrota; w głębi przylegający do kotłowni wysoki komin; do ściany kotłowni od strony wschodniej dostawiona niska drewniana przybudówka; elewacja boczna kotłowni z przemurowanym jednoskrzydłowym otworem wejściowym / ślady po dużych wrotach /, pod okapem otwór załadunkowy / ślady przemurowań /.

Wnętrze: jedyne wejście w korpusie głównym prowadzi po schodach do korytarza, skąd na lewo wiodą drzwi do aparatuwni, a z niej do biura / z przejściem do parnika / i parnika, znajdujących się w południowej części korpusu. Z parnika prowadzą schody do piwnicznych pomieszczeń płuczki i słodowni, poza tym z aparatuwni schodami na wyższą kondygnację, gdzie znajduje się zbiornik wodny i dalej na strych. Kolejne przejście wiedzie z aparatuwni do hali fermentowni, mieszczącej się w północnej części korpusu. Z korytarza głównego prowadzą schody na wyższe

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
SW A R D Y N	GORZELNIA, NR 2	opis, zdjęcia

kondygnacje mieszkalne. Poszczególne przybudówki stojące przy korpusie bez wyraźnego podziału wewnętrznego, posiadają odrębne wejścia od zewnątrz.

Instalacje: elektryczna, wodna, kanalizacyjna, grzewcza.

Przeznaczenie pierwotne i obecne: gorzelnia z mieszkaniem .

Prace budowlane: w korpusie głównym obniżono stropy, nad częścią mieszkalną dach dwuspadowy zastąpiono płaskim, przemurowano otwory okienne, wstawiono okna zespolone, dokonano przemurowań wewnątrz. Pobudowano nową kotłownię , od strony tylnej; przed elewacją frontową postawiono z prawej strony magazyn spirytusu, a z lewej zadaszenie przed płuczką, zamykając w ten sposób zewnętrzne wejście do biura.

Stan zachowania: w ścianach drobne odpryski cegieł, tynku; stropy i więźby w stanie dobrym; dach szczelny.

1

2

Wkładkę założył: Wacław Kamiński, 14-IX-1991r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

3

4

Zdjęcia:

- 1.elewacja frontowa E
- 2.elewacja boczna S
- 3.elewacja tylna W
- 4.elewacja boczna N
- 5.komin od strony N

5

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
W A R D Y N	DOM MIESZKALNY, NR 3	opis, zdjęcia

Sytuacja: obiekt wolnostojący, położony przy drodze polnej, odchodzącej od szosy Choszczno - Korytowo, zlokalizowany na zaciół od podwórza gospodarczego, naprzeciwko cieletnika /1/.

Ściany: posadowiony na podmurówce kamiennej, ściany ceglane tynkowane.

Stropy: drewniane odeskowane z podsufitką.

Więźba: krokwiowo - jętkowa ze stolcami.

Pokrycie dachu: dachówka karpiówka ułożona w koronkę.

Posadzki: w korytarzu płytki ceramiczne, w pokojach cemenowa - w trakcie remontu

Schody: drewniane policzkowe z poręczą.

Rzut: kształt prostokątny, dwutraktowy z sienią na osi; nieregularny układ otworów w elewacji frontowej i regularny w elewacji tylnej.

Bryła: obiekt dwukondygnacyjny, nakryty dachem naczółkowym, z kominami przy kalenicy.

Elewacja północna: nieregularna, dwukondygnacyjna, przemurowana; kondygnacja podstawowa 6 osiowa z drzwiami na 1 i 4 osi, okna o różnej wielkości; druga kondygnacja z trzema otworami okiennymi - środkowe okno mniejsze; wszystkie otwory prostokątne.

Elewacja wschodnia: w kondygnacji podstawowej asymetrycznie usytuowane wąskie okno prostokątne; na II kondygnacji dwa okna, wąskie na osi/kondygnacji podstawowej, większe z jego lewej strony - okna o zamknięciu prostokątnym; prosty gzyms koronujący.

Elewacja południowa: regularna, dwukondygnacyjna; kondygnacja podstawowa 4 osiowa; II kondygnacja 2 osiowa, okna na osiach środkowych kondygnacji podstawowej - wszystkie o zamknięciu prostokątnym.

Elewacja zachodnia: kondygnacja podstawowa nieregularna, z dwoma otworami wejściowymi, między nimi wąskie okno, wyżej umieszczone; II kondygnacja jak w elewacji wschodniej; wszystkie otwory o zamknięciu prostokątnym.

Wnętrze: środkowe drzwi frontowe prowadzą do sieni, skąd wiodą wejścia do poszczególnych pomieszczeń; boczne ^{drzwi} ze

Wkładkę założył:

(Imię, nazwisko, data)

Wacław Kamiński, 13-IX-1991r.

Miejsce przechowywania negatywów: Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie

Wzór ODZ 1978 r.

schodami na piętro.

Instalacje: elektryczna, wodna, kanalizacyjna.

Okna: zespolone, na parterze okratowane.

Drzwi: zewnętrzne jednoskrzydłowe drewniane boazeryjne poziomo oraz obite blachą; wewnętrznych brak.

Przeznaczenie pierwotne: dom mieszkalny.

Prace budowlane: budynek w trakcie kapitalnego remontu; wewnątrz przemurowania ścian oraz otworów okiennych i drzwiowych, wstawienie nowej stolarki otworowej, wymiana pokrycia dachowego, otynkowanie.

Stan zachowania: po remoncie dobry.

1

2

3

Zdjęcia:

1.2.elewacje od strony E i W

3.elewacja frontowa N